

اجتهاد

نومرو ۷۶

اداره خانه

ایستانبول، جفال اوغلنده

دائرة اجتهاد

Idjtihad Constantinople

دوردنجی سنه

حریت فکریه یه خادم
نجشابه کونلری چیقار اجتماعی، ادبی مجموعه

مدیر مرخص : الہامی صفا

۱۵ آغستوس ۱۳۲۹

آبونه

سنه لك آلتی آیلق

تورکیا ایچین ۵۴ غروش ۳۰ غروش
ممالك اجنبیه ایچین ۱۵ فرانق ۸ فرانق

نسخه سی ۵۰ یارمیه

اسلامك تكامل دينيسى

(پاریس) ده Les Documents du Progrès یعنی «ترقی و نپقه لری» عنوانیله انتشار ایدن بیر آیلق مجموعه نك ۱ جزیران ۱۹۱۳ تاریخلی نسیخه سنده «اسلامك تكامل دينيسى» عنوانلی بیر مقاله واردر .

مقاله نك ايلك صحیفه سنی هېمزك بیلدیکمز واسلامه حاد معلومات اشغال ایدیور .
یالکیز

اللهی نه یوله ایشهم انکار

اقرار چیقار نتیجه کار

نظمك مؤداسنی بر آز مخالف و فقط حکمت اسلامه موافق اولاراق ، « مسلمان ، اللهی اثبات ایتیه جهد ایتز . چونکه بویه بیر تشبث عظمت اللهی تنزیل و تقلیل ایتك اولور . اسلامیت ، اللهی کلیت موجوداته تحویل ایدر . اللهی انکار ایتك مکوناتی ، کائناتی انکار ایتك اولور . بیر کون پیغمبر [ص . ع] ك حضورنده اصحابدن بیری طبیعت ه سوکیوردی ، لغت او قویوردی . پیغمبر [ص . ع] ك اغزندن شو سوز صدور ایتدی : طبیعته سوکه ، چونکه کائنات حقیقتده اللهدر .

بیر حدیث قدسی خاطریمه کلیور ، که شودر :

انا عند ظن عبدی بی

« بن قولك خلیله سنده تخیل اولوندیغم کیبی . »
مأنده در .

مؤلف مقاله (مارقوویچ) یازیور :

حج ، که مکین و مدینه بی بعض مراسمه طواف و زیارت ایتکدر . پیغمبر طرفندن بویوک و بصیرتکارانه بیر مقصدله تأسیس اولونمشدر . صحرا لری دولاشان ، مسکنسز ، موطنسز قبائل بیرلشدیرمک ، لسانلری ، عرقلری مختلف اقوام مسلمه بی معنوی بیر رابطه ایله یکدیگر لرینه باغلاماق فکر واملی بالطبع دینی بیر فکر وامل دکل ، سیاسی و اجتماعی بیر فکر وامل ایدی . پیغمبر مکین ، مسلمانلر ایچین

عادتا بیر وطن مفکور ، بالذات اسلامك مرکزی و قلبی قیلدی ؛ دایمانه اولان بو احتیاط و بصیرت اولماسه یدی وحدت اسلام تهلیکه یه دوشر و بلکه ضایع اولوردی . « اللهك بیر لکنه اینانماق ، مکده بیر قلب اسلامیت بولماق ، نماز . ناقدار ساده و سهل القبول بیر دین ! ایشته ، عظیم بیر قوه توحید ایله تقویه اولونان بوساده لك سایه سنده در ، که بو کون مسلمانلق اریوز میله بولونوس اوزرینه اجرای حکم ایتکده در !

مسلمانك روحنه شکل ، و قوام و یرن اللهك موجودیتته ایمان تامدر ؛ الله مسلمانك روحنه او قدار مأنوس در ، که الله مسلمان ، روحنده ، بالیغك صوده یاشادینی کیبی یاشار ؛ احتمال ، که مسلمانك امر واقع او کنده بو حضور کاملی ، بوجدیت ساکنه بی ، بوتوکلی و یرن بلکه بو کیفیت در . بز بو حال اکثریا « فالتلیم » یعنی قدر پرستك ایله قاریشدر یرز « بوسوز لر هپ مقاله مؤلفی (مارقوویچ) كدر . مارقوویچ اون بش اون آلتی سنه اول جزا درده ، ایرانده ، قفقاسیاده سیاحت ایتش ایستانبولی زیارت و تتبع ایتش .

(مارقوویچ) اسلامك اون آلتی سنه اولکی حالی کوزی اوکنه کتیریور ؛ بو کونکی حالیه مقایسه ایدیور ، دوشونور ، خیر خواهانه بر هیجان مسرت آلود کو ستر دیکدن سوکره سوزه دوام ایدیور .

بوندن اون آلتی سنه اول انتباه اسلام موضوع بحث بیلهدکلدی . اسلام جامع لرك شادروان لری اطرافنده ، سرولرینك کولکه لری آلتنده او یوقلایور ایدی شبهه سز ، مترقی بعض ذکالر اسلامك امکان تکاملنی تخیل ایدیور و فقط بو تکاملك تعبیر لرینی تعیین ایتیه جسارت ایده مه یوردی . بیردونا نما فیشنکی کیبی عینی تجدد و اشتیاق ، اسلامك هر طرفنده بیردن بیره انفلاق ایتدی : ایرانده ، تورکیاده ، مصرده الخ بو اشتیاق عینی حرارتله اشتعال ایتدی
.....

واجتهاد شخصیه خدای انکار ایتیه واریسه،
اسلامیت کایر واونک انکارنده بیلله الهی بولاراق
اونا دیر: الله ابتدا و انتهادر، ظاهر و باطن در؛ الهمدن
تجربا دایمک ایچین انسانک اولا کندی نفسندن و کائناتدن
تجربد ایتیه سی لازم کلیر. بونا کیم نیچین دیه بیلیر؟
بیرکنج ایرانلی مسلمان شویله جواب ویردی:
«بن اسلامیتی داها دوغروسی اسلامیتک بیر شکا
ایرانسی اولان شیعلکی، بیر وطنک سویدلیکی نجاه
سوهرم؛ حسیات ملیه من، ایرانده، بیر شخصیت مفکوره
وجوده کتیره جک درجهده تکمل و انکشاف ایتدیکی
کون آرتق اسلامیه احتیاجز قالمایاجق.»

کورولیور که بونکونکی مسلمانلرک منور مسلمانلری
مراد ایدیورم - اکثریسی ایچین، اسلامیت بیروطن
مفکوری در، بیر فلسفه در؛ بونلرک هیچ بیر ایچین
بیر عقیده Religion دکدر. شبهه سز افکار باطله نک
و خرافاتک استبدادن بونکینج لرک و قارداش لری نک
قورنومالری شایان تمی در. بونلرک ماته ریالیسته اولملری،
هیچ بیر حالده، ماقع دن، فاقوم دن ایله ری کیمینی
واونا حاکم اولمائی بیلیمین آدم لر اولملری ده شایان
تمی می در؛ ظن ایده رم، علم ساحه سنده بیلله بونک
نتیجه سی عادی اولور. حوزه اخلاقده ایسه ماته ریالیستلرک
نتیجه سی مشوم اولماق تهله کسه نه معروضدر. موسیو
(مارقوویچ) سطرلری بورایه ایصال ایتدیکن صوکره
فکرینی داها واضح و داها قطعی بیر لسانله تبلیغ ایتمک
ایسته یور:

داها شیمیدین، بوتکامل وانکشافک قادیلرله عاده
اولان جهتنه آجی تعریض لر توجیه اولونیور. (موسیو
هوک لورو) «بزم تربیه و تعلیم ایتدی کمز مسلمان قیزلر
قنا یوله صاپدیلر «دیور.

نیچین؟ آه نیچین؟ بونک سببی پک ساده در؛ بز
مسلمان قیزلرندن اراده الله توکی قالدیر دیغمز و قنا
یرینه بیر شی قونولمادی. بالعکس اونلرده، تطمین ایده مبه

کنج مسلمانلر، قفالرینی، صیقوب ازمن چنبر عطالتی
قیردیلر؛ دارالفنونلر مزه تحصیل عرفان ایتیه کلدیلر.
تونس دن، جزائر دن پاریس دارالفنونلرینه مسلمان کنج لری
آز کلیر. بونک سببی آشکاردر: چونکه دارالفنون لر
تونس ه جزائره کیدیور، بو یکی عطشی سوندورمک
وساطتی اونلره کوتورویور. اسلام مدنیت حاضر هیه
داخل اولمشدر و بو دخولک تأییدینی فرانسه دن بکله یور.
مارقوویچ ک جان آلا جاق سوزلری شیمدی باشلا یور،
دی بکله یه لم:

اسلامک ایمانیله بزم ریب مزک طوقوشما سندن،
ئیده آلیم نقطه نظرندن، نه حاصل اولاجاق؟ هیچ
اولما زسه بو خصوصده کی احتمالاتی تأسیس ایتمک اوزره،
دارالفنونلر مزه دوام ایدن کنج مسلمانلرک فکری لری
صوردوم. جمله سنک جوابی عینی اولدی: آرتیق
اینانمایورم!

بزم (فا کولته) لرم زده تحصیل و تربیه کورمش
بیرکنج تورک بانا شو جوابی ویردی: «ناصل اینانایم؟»
هر طرفده، ایضاح ایدیلن و یا ایدیلنه یین حادثات
Phénomènes کوریورم؛ هیچ بیر طرفده الله مصادف
اولمایورم.

بیر نوع مستوریت عقلیه دیمک اولان «کتمان» اصولنه
رعایتکار بیرکنج ایرانلی مسلمان آرقاداشلرینک یاننده
بانا «بن خالص مسلمانم» دیدی فقط ایکیمز یالکیز
قالینجه علاوه ایتدی: «خالص مسلمانم شوقادار وار که
نا خدا athé اولدم.»

بونلردن بیر چوقلرینه صوردوم: سزده تولد ایتمکه ده
اولان بو athéisme می بونا خدا لئی مسلمانلق ایله ناصل
تألیف ایدیور سگز؟ دیدم.

علوم دینی تحصیل ایدن بیرکنج مسلمان عرب شو
جوابی ویردی:

«خدا یه اینانما ما ق اسلامیت دن چیقما ق دکدر.
شونی دیمک ایسته رم، که اگر بیر آدم، کندی نور عقلیه

ایتمکدن قالینجه بوکیفیتک سببی آرانیلماق، بولونماق، دفع ایدیلك واجب اولور.

دینلرک تکاملی آنجاق بوسورتله تأمین اولونابیلیر. تکاملدن مستغنی و مستکف اولاراق کائناتده مادی و معنوی هیچ بیرشی یوقدر. بوندن اون سکر سنه اول طبیعت کلیه نك بوقانون ازلیسنی شویله ترنم ایتمشدم :

هر ذره ده تمایل عیاندیر تکامله ،

هر سویده فیوض هویدا نما ایله :

نار حیات ایله طوتوشور، ماده، جان اولور ،

عشق ظهور جذبه سی جان جهان اولور .

بیر نقطه کماله شتاب اوزره کائنات

اول نقطه یه توجه ایله یوکسه لیر حیات .

*

**

مارقوویچک وهرمنورین آدمک کوردیکی وکورمک ایسته دیکی تکامل هپ بوتکاملدر ، که هردورلو موانع ایله چاریشاراق وهردورلو مانعه ومقاومتدن شوق وقوت آلاراق طریق تعین وظفرنده دوام ایدوب کیده جکدر .

۱۸ اغستوس ۱۹۱۳ عبدالر هردت

صوگ آرزو

کدرلی تولاری اینسین مسانگ آفاقه :

ضیا ، چیچک می نطلامی نوش ایدوب ئولسون ؛

شتای حزن ایله دونسون بوکیرلی دنیا ده

کوزنده نورمسترت اولان نه وارسه بوتون !

سکوت جوهر هجوم ایله یین اینیلتیلرم

چیقوب سمالره ویرسین بر اهتراز حزین ،

دوداقلرمده گونه شلر طوتوشدور ای ریم .

فغانلرمده اونگ آتشله بسله نسین !

رحیق شمسی ایچهن گللر ، اینجی زنبقر

سیاه آتکری آلتنده اغلاسلین گیجه نك ؛

ایک حوضله یلپازه سالالایان روزکار

بوتون شطارت آفاق چیکنه یوب اُزسین !

وایا گونهش کلهرک اُرضه نا کهان چارپسین .

آلورلیله بوغوب بردمت آتش یاپسین !

۳۰ تموز ۲۲۹ بوسف ضیا

جنگری یکی احتیاجلر وجوده کتیریلدی . خانه لینه عودت ایتدیکلری وقت اوراده بدبخت اولیورلر . هر ناصل اولورسه اولسون وهر نهیه مال اولورسه اولسون ، حظ وتلذذ ایتک تشنه لکی - که عصر مزک مخصوصاتندن در - بوعطش تدوق وتلذذ بزمه برابر مسلمان محیطلرینه نفوذ ایدیور . بکی بوندن مسلمان قیزلرینی تعلیم وتنویر ایتهمک لزومه می استدلال ایتک لازم کلیر؟ قطعیا خیر ، فقط اخلاص اولونان موازنه تکرار تأسیس اولونماق اقتضا ایدر . بونک ایچین اخلاقی پره نسیپلر تأسیس ایتمکدن وبونی قدسی ، الهی بیرتمل اوزره رینه قورماقدن باشقا بیرشی لازم دکلدرد . فقط مکتب ، بی طرف اولمالیدر دنیه جک ؛ بونک ضیدنی ادعا ایدن کیم ؟ لاکن بی طرف دیمک ، هیچ بیر زمان خصم دیمک دکلدرد .

عرب بوزولدی ، چونکه قرآنی اونوتدی . اونلرک پره نسیبلرینی احیا ایتک الغا اولونان فضیلتلیری احیا ایتک اولاجاقدرد .

.....

موسیومارقوویچک سوزلرینه بوراده ختام ویریورم و بوندن صوگره یازدیغی شیلر بنم یازماق ایسته دیکم شیلر اولدیغندن کندی قرینه مدن قوییه ایتهمی مرجع کوروورم :

دین ، محمد [ص . ع] اک اولسون ، عیسی نك اولسون موسی نك اولسون ، موضوع علیلری حسن معاشرت ورفاه وسعادت اجتماعی اقنوملری قبول وهضم ایتدیرمکدر . نینه کیم یمکدن مقصود طویماقدر ، بدنک ضایعاتی تضمن ایدجک موادغذاییه بی معدیه ادخال وبالواسطه کافه عضویه توزیع وارزان ایتمکدر .

یانلین یمک معدیه بی بوزدیغی ، بدنک صحتی ، تمامیتی محافظه یه بدل اخلاص ایتدیکی وقت هم آلمان غدایی هم ده جهاز هضمی نك احوال فیزیولوژیاییه وپاتولوژیاییه سنی بالمعاینه مقصد اصلی اولان تضمن مافات فعلنک نهدن حاصل اولمادیغی تحقیق ایتک ناصل لازم ایسه لاعلی التعین بیردین دخی سالکلرینی مسعود ، قوی ، وخلق